

התנועה ליהדות מתקדמת בישראל

פורום הצעירים

דת ומדינה בישראל

מעקב חקיקה, פסיקה ומדיניות

אדר ב' - אייר תש"ס
פברואר - מאי 2000

הקדמה

אנו מודעים, בדרך כלל, לכותרות עתוני היום ולפעמים נותרת בזכרונו אף התרשמות עמומה מחדשות האתמול. אולם עם כל חשיבותן של הכותרות המשתנות, הליך החקיקה הוא מורכב וממושך, ודורש מעורבות לאורך זמן. מעקב החקיקה שיזמנו נועד לתת את המבט המקיף יותר, תוך שהוא שומר על ניסוח תמציתי.

כוונתנו אינה רק לספק את המידע, אלא לאפשר לקוראיו להגיב ובכך להיות שותפים פעילים בעיצוב הנורמות הקובעות את חיינו, לפחות ככל שאלה נקבעות בחקיקה.

חברי הכנסת צריכים לשמוע את דעתכם. היא משפיעה, במיוחד אם היא תצטרף לרבים אחרים שיביעו דעתם באופן דומה. זה נסיון של דמוקרטיה מערבית, וחשוב כי המעורבות הציבורית והמודעות הציבורית אף בישראל תגברנה בתחומים אלה. בקרוב ניתן יהיה לפנות אל כל חברי הכנסת ושירי הממשלה באמצעות אתר האינטרנט של המרכז לפלורליזם יהודי, ובכוונתנו לספק שירות של הדפסת הפניה על נייר והעברתה אל נמענה בנוסף למשלוח בדואר האלקטרוני שיעילותו ביחס לחלק מחברי הכנסת עדיין נתונה בסימן שאלה.

כתובת האתר: www.iraq.org. תוכלו למצוא באתר גם את מספרי הטלפון והפקס של קובעי מדיניות אלה.

"לא עליך המלאכה לגמור," אבל גישה ראויה למשטר הדמוקרטי אינה מאפשרת לנו להסיר מעל עצמנו אחריות. אנו מקווים שמעקב החקיקה יתרום תרומה לקידום ערכי חופש הדת והמצפון והצדק החברתי בישראל.

הרב אורי רגב
ראש המרכז לפלורליזם יהודי

דמוקרטיה בריאה אינה מתמצת בהצבעת האזרחים אחת לארבע שנים ובחירתם את הנהגת המדינה. דמוקרטיה בריאה אינה מצטמצמת לשלטון של נציגים והכרעת רוב.

דמוקרטיה בריאה מצריכה מעורבות נמשכת של הציבור וקשר עם בוחריו.

דמוקרטיה ראויה מגינה על חריות הפרט וזכויות האזרח, גם אם אין הן מתיישבות עם אינטרסים פוליטיים רגועים. מעקב אחרי שלבי עיצוב מדיניות החקיקה, הקובעת את הנורמות המחייבות במדינת ישראל, ויידוע של האחראים לעיצובה על רצונו ודעתו של הציבור, הם צורך ומרכיב חיוני בהליך הדמוקרטי.

מעקב החקיקה הראשון המורחב הופק בינואר 2000 והכיל את ששת החודשים שקדמו לו. מאז הפיק המרכז לפלורליזם יהודי שני גיליונות חודשיים נוספים, מרץ ואפריל וכעת שוב גיליון מורחב אשר מקיף מספר חודשים.

מטרת המעקב דת ומדינה הוא לעודד ולאפשר מעורבות ציבורית רבה יותר בהליכי החקיקה, בתחומי חופש הדת והמצפון והצדק החברתי.

חברות המערכת:

לזלי זקס, מנהלת המרכז לפלורליזם;
קרן אילן, מנהלת מרכז המידע; עינת הורביץ, עורכת-דין; לורן פוריס, יועצת לענייני חקיקה ומדיניות; מרב סגר, מנהלת מחלקת דוברות ויח"צ;
הפקה: מיכל אלפסי

הירחון יוצא לאור בסיוע המדיב של הסוכנות היהודית לישראל, קרן גולדמן, קרן ליטאואר והמפעל לשיתוף פעולה עם ישראל:
Israel cooperative program

פורום הצעירים

התנועה ליהדות מתקדמת

פורום הצעירים מפיץ בקמפוסים האקדמיים ברחבי המדינה את "דת ומדינה בישראל, מעקב חקיקה, פסיקה ומדיניות". הפרסום יוצא לאור מדי חודש ואחת לכמה חודשים הוא כולל סקירה כרונולוגית מורחבת של אירועי החודשים האחרונים. במלאות שנה לכהונת הממשלה הנוכחית אנו מאמינים, כי יש הכרח להגביר את המודעות של הציבור הרחב לתחום חשוב זה. ללא מודעות, אי אפשר לפעול לשינוי המצב ולבניית של חברה דמוקרטית וסובלנית, המכבדת את כל חבריה.

אנו מזמינים אתכם לקחת חלק בפעולות הפורום בכל אחד מתחומי הפעילות שלנו. יש לנו עוד המון מה ללמוד ולעשות במדינה הזאת ונשמח אם תראו בנו את אחת הכתובות לעשות זאת.

לפרטים על פעילות הפורום:
טל': 02-6203377
דואר אלקטרוני: yaif@impj.org.il

אלה האנשים המרכזים את פעילות פורום הצעירים:

גלעד קריב, רכז ארצי, טלפון: 053-479193
רחלי קפלן, רכזת אזור ירושלים,
טלפון: 058-615000

סער שקד, רכז אזור תל אביב,
טלפון: 053-751092 / 03-5442740
(בית דניאל).

דליה תיבון, רכזת אזור חיפה והצפון,
טלפון: 050-615410 / 04-8331080 (מרכז סמינרים).

עומר שקד, רכז אזור באר שבע והדרום,
טלפון: 054-463293.

פורום הצעירים של התנועה ליהדות מתקדמת בישראל הוא מסגרת פעילות של אנשים צעירים, בני 20-30, המעוניינים להכיר ולחוות את התרבות היהודית בישראל על כל גוניה, מתוך השקפת עולם ליברלית והומניסטית ולפעול בתחומי הצדק החברתי וזכויות האדם בישראל.

אנו מאמינים, כי לכולנו הזכות להרגיש בני בית בעולמה של היהדות מבלי להיות מחוייבים לפרשנות אחת ולאורח חיים מסויים, כגישה הנכפית עלינו. אנו מביטים בדאגה על תחושת הניכור של צעירים רבים מכל דבר הקשור להתייחסות ערכית לחיי היומיום ולפעילות במסגרת הקהילה. לפיכך, אנו שואפים לעגן את החוויה הרוחנית והחוויה הקהילתית בחיינו.

פורום הצעירים פועל בקמפוסים האקדמיים ברחבי הארץ ובמרכזים הקהילתיים של היהדות המתקדמת בירושלים, תל אביב, חיפה ובאר שבע.

אלה מקצת מפעולות פורום הצעירים:

- לימוד בבתי מדרש, קיום ערבי עיון וסיורים במגוון נושאים הקשורים לתרבות היהודית והישראלית.
- אירועי שבת וחגים באווירה צעירה ופתוחה.
- כינוסי דיאלוג עם חברות צעירים ממגזרים שונים בחברה הישראלית ובתפוצות.
- פעולות חינוך במספר מוקדי מצוקה.
- פעולות הסברה ומחאה בנושאים שונים הקשורים לזכויות האדם, תוך הדגשת חופש המצפון והאמונה במדינת ישראל.

פלורליזם דתי

להכיר ברפורמים ובקונסרבטיבים, לאפשר גיור חילוני

סקר דעת קהל, אפריל 2000

אלה השאלות שנשאל הציבור ועיקרי הממצאים של הסקר כל התשובות באחוזים

יהודי הוא גם מי שאביו יהודי

בישראל חיים אלפי אזרחים, עולים מברית המועצות לשעבר, שהם בן לאב יהודי ואם לא יהודיה, החיים בישראל כיהודים. חשוב על עולה חדש שחי בישראל כיהודי ומזדהה עם העם היהודי, אבל רק אביו יהודי ואמו לא יהודיה.

האם צריך להכיר באדם כזה כיהודי?

57 אחוזים מכלל הציבור היהודי אומרים, כי צריך להכיר כיהודי במי שרק אביו יהודי וחי בישראל כיהודי ומזדהה עם העם היהודי. עוד 3 אחוזים אין להם עמדה על כך.

כלומר: 60 אחוזים מיהודי ישראל סבורים שצריך להכיר כיהודי באדם המקיים את התנאי הזה או שאין להם התנגדות לכך. לעומתם, רק 36 אחוזים אומרים במפורש, כי אין להכיר כיהודי במי שרק אביו יהודי. עוד 7 אחוזים מתלבטים.

בתחום הזה בולט חלקם של החילונים: 74 אחוזים מן החילונים סבורים, שיש להכיר כיהודי במי שרק אביו יהודי, רק 19 אחוזים מן החילונים אינם תומכים בכך.

בתורה היהדות נקבעה על פי האב

בתורה נאמר, כי היהדות של אדם נקבעת על פי יהדות אביו, לא זו של האם. ההלכה הזאת שונתה בשלב מאוחר יותר וכיום היהדות נקבעת על פי האם. השאלה הזאת הופנתה רק אל מי שלא הסכימו להכיר ביהודי במי שרק אביו יהודי.

רוב הציבור בישראל תומך בהכרה ביהדות הרפורמית וביהדות הקונסרבטיבית כבעלות מעמד שווה ליהדות האורתודוקסית. רוב הציבור בישראל תומך בצורך לאפשר הליך חילוני של כניסה ליהדות, מעין "גיור חילוני". הדברים עולים מסקר שנעשה בסוף חודש אפריל על ידי מכון "דחף" על פי בקשת המרכז לפלורליזם יהודי.

המגמה הזאת איננה חדשה. מזה שנים אחדות הולך וגדל הציבור המכיר בכך שיש יותר מדרך אחת להיות יהודי, וכי יש להכיר בזכות היהדות המתקדמת (הרפורמית) והיהדות המסורתית (הקונסרבטיבית) לפעול ולהתקיים בישראל, כמו בכל מקום אחר בעולם, באותו מעמד כמו היהדות הדתית האורתודוקסית.

בחודשים ספטמבר ואוקטובר, 1999 ערכה חברת "שילוב" סקר ביוזמת התנועה ליהדות מתקדמת והמרכז לפלורליזם יהודי שהעלה תוצאות דומות. בסקר הקודם, שנעשה בקרב אוכלוסיית עולים ממדינות חבר העמים, התברר, כי הזרם ביהדות הדתית שאיתו הציבור מזדהה יותר מכל הוא היהדות המתקדמת (רפורמים): 36% מבין המכירים לפחות אחד מן הזרמים. שיעור המזדהים עם היהדות המתקדמת והיהדות המסורתית הוא 47% לעומת 24% המזדהים עם היהדות האורתודוקסית.

בחודש אפריל 2000 התקיים סקר אחר, הפעם באמצעות חברת הסקרים "דחף". אוכלוסיית המחקר הוגדרה: "כל האוכלוסיה היהודית הבוגרת בישראל". מתוך האוכלוסיה הזאת הוצא מדגם מייצג בן 499 איש.

ממצאי הסקר האחרון מחזקים עוד יותר את המגמה המסתמנת בציבור: חרף המצב הפוליטי בכנסת, הנותן בידי המפלגות הדתיות כוח רב למדי לשמר בידיהן הגמוניה על הממסד הדתי היהודי במדינה, גוברת ההכרה בקרב הציבור הרחב, גם בקרב חוגים דתיים מסויימים, כי היהדות המתקדמת והיהדות המסורתית הן חלק בלתי נפרד מן החיים היהודים, בישראל כמו בעולם.

האם למידע הזה על התורה יש השפעה על דעתך לגבי הגדרת היהדות?

המשמעות העיקרית של המידע הנוסף הזה היא הנכונות של הנשאלים לשקול מחדש את הדעה בנושא הזה, לא שינוי מייד של עמדתם עם קבלת המידע.

51 אחוזים מכלל הנשאלים בנושא הזה אמרו, שאין למידע הזה כל השפעה עליהם. 24 אחוזים מוכנים לשקול את דעתם מחדש.

רק 6 אחוזים מקבלים את המידע הזה כפי שהוא ומוכנים לשנות מייד את עמדתם.

תמיכה רחבה בהליך חילוני לגיור

לאחרונה עלתה הצעה לאפשר הליך גיור חילוני במקום טקס הגיור הדתי. ההצעה הזאת מתייחסת בעיקר לאנשים לא יהודים שיש להם קרובי משפחה יהודים והם חיים בתורה היהודית. האם אתם תומכים בהצעה הזאת?

52 אחוזים מכלל הנשאלים תומכים בהכרה בהליך גיור חילוני, יחד עם חסרי הדיעה השעור עומד על 60 אחוזים.

מקרב החילונים 78 אחוזים תומכים בהליך גיור חילוני.

מבין המתנגדים להליך חילוני של כניסה ליהדות: 80 אחוזים מן החרדים והדתיים מתנגדים לכך וכן 58 אחוזים מאלה המגדירים עצמם מסורתיים.

הזדהות רבה עם הרפורמים והקונסרבטיבים

ביהדות יש שלושה זרמים עיקריים: אורתודוקסי, רפורמי (מתקדם) וקונסרבטיבי (מסורתי). עם איזה מהם אתם הכי מזדהים?

מטבע הדברים מרבית החרדים והדתיים, 92 אחוזים, תומכים בזרם האורתודוקסי. אין חילונים התומכים בזרם הזה.

יחד עם זאת, מבין החילונים: 51 אחוזים מזדהים עם הזרם הרפורמי ועוד 14 אחוזים מזדהים עם הזרם הקונסרבטיבי.

ההזדהות עם הזרמים הרפורמי והקונסרבטיבי בכלל האוכלוסיה מגיעה לכדי 48 אחוזים: 35 אחוזים עם הרפורמים ועוד 13 אחוזים עם הקונסרבטיבים. 7 אחוזים מכלל המדגם אינם מכירים את הזרמים ביהדות.

תמיכה רחבה בשוויון מעמד כל הזרמים ביהדות

האם אתם תומכים בכך שלזרם הרפורמי ולזרם הקונסרבטיבי ינתן בישראל מעמד שווה לזה של הזרם האורתודוקסי?

40 אחוזים מכלל האוכלוסיה תומכים בהחלט בשוויון מעמד לכל הזרמים ועוד 16 אחוזים די תומכים.

מבין החילונים תומכים בשוויון המעמד לכל הזרמים 59 אחוזים ועוד 18 אחוזים די תומכים.

ההרכב הסוציולוגי של תומכי השוויון

חלקם של התומכים בכך שלזרם הרפורמי ולזרם הקונסרבטיבי ינתן מעמד שווה לזה של האורתודוקסי גבוה יחסית בקרב אנשים מבוגרים יותר, בעלי השכלה תיכונית והשכלה אקדמאית ואנשים ממוצא מערבי. כמו כן השעור גבוה בין עולי חבר המדינות.

שעור המתנגדים לשוויון המעמד לזרמים גבוה יחסית בין צעירים, בעלי השכלה על תיכונית וילידי הארץ דור שני.

המדינה חייבת לאפשר לקבוצת "נשות הכותל" להתפלל על פי דרכן

פסק דין בעתירה של ענת הופמן ואחרות נגד משרד הדתות (בג"ץ 3358/95)

דברי הסבר

"נשות הכותל" הן קבוצה של נשים דתיות, בעיקר אורתודוקסיות וליברליות, הנוהגות להתפלל כשהן עטויות טלית וקוראות בתורה בקול רם. הן מנסות לעשות זאת במשך שנים רבות גם ברחבת הכותל.

מאחר שהממסד הרבני האורתודוקסי מתנגד לכך, מצוי עניינן בפני בית המשפט העליון בעתירות חוזרות ונשנות מסוף שנות השמונים. במקרים רבים לוותה ההתנגדות להן במעשי אלימות של מתפללים אורתודוקסים קיצונים.

בחודש ינואר 1994 דחה בית המשפט העליון עתירה של "נשות הכותל" אך קבע, כי יש להן זכות עקרונית להתפלל כדרכן ומנהגן. הוקמה ועדת מנכ"לים לקביעת הסדרי תפילה, אך המלצותיה התעכבו והקבוצה עתרה שוב. בחודש אפריל 1996 המליצה הוועדה לא לאפשר לנשים להתפלל ליד הכותל והציעה מקומות אחרים.

בראשית שנת 1999 חזר הדיון לבית המשפט. בפסק הדין החדש קבעו השופטים, כי הממשלה שוגה בפירוש שנתנה לפסיקה הקודמת.

בית המשפט העליון פסק ביום 22 במאי 2000, כי המדינה חייבת לאפשר וליצור את התנאים הדרושים כדי שקבוצת "נשות הכותל" תוכל להתפלל ליד הכותל המערבי על-פי דרכה: עוטות טלית וקוראות בקול רם בתורה.

לשם הבהרה הדגישו השופטים אליהו מצא, טובה שטרסברג-כהן ודורית ביניש, כי הקביעה מתייחסת רק לתנאים הממשיים שבהם תוכלנה העותרות להתפלל כמנהגן, כגון המקום והמועדים לעשות זאת, תוך מיתון הפגיעה ברגשותיהם של מתפללים אחרים ותוך קיום סידורי האבטחה הנדרשים.

עוד פסקו השופטים, כי מאחר שהדיון בעניין מתארך שנים רבות, מתבקשת הממשלה להשלים את הטיפול בקביעת ההסדרים לתפילה ברחבת הכותל המערבי תוך שישה חודשים. השופטים פסקו עוד, כי המדינה תשלם לעותרות הוצאות העתירה בסך 20 אלף שקלים. ראוי לציין, כי בית המשפט לא קיבל את בקשת העותרות, כי הוא עצמו יקבע את הסדרי ביצוע פסק הדין וסבר, כי זהו תפקידה של הממשלה. יחד עם זאת, שמורה לעותרות הזכות לשוב ולעתור בעניין הזה, אם וכאשר תהיה להן עילה לכך.

דת ומדינה

אי אמון כתחליף להצהרת אמונים של דיינים

הצעת חוק הדיינים – מעקב

אמונים עם קבלת המשרה "למדינת ישראל ולחוקיה". מאחר שהמפלגות החרדיות מתנגדות לכך הודיעה ש"ס לאחרי ההצבעה, כי היא הופכת את ההצבעה בקריאה השניה והשלישית להצבעת אי אמון בממשלה (מעקב מרץ 2000).

בימים אלה עומדת להתקיים בכנסת הצבעת אי אמון בממשלה, שראשיתה הליך פרלמנטרי שנועד למנוע קבלת תיקון לחוק הדיינים.

התיקון, שהתקבל בכנסת בקריאה ראשונה, מבקש לחייב דיינים בבתי דין רבנים להישבע

המועצות הדתיות

שרותי דת כחלק משרותי העירייה

הצעת חוק שרותי הדת היהודיים, תש"ס-2000 (חוק מס' פ/1694)

ההצעה הונחה על שולחן הכנסת הקודמת, הכנסת הארבע-עשרה וכן על בכנסת החמש-עשרה. ביום 20 באוקטובר 1999 הוסרה ההצעה מעל סדר היום (והיה צורך להמתין שישה חודשים עד העלתה מחדש).

תזכורת

בחודש מרץ 2000 הגיש חבר הכנסת משה גפני (יהדות התורה) הצעת חוק רשות שרותי הדת היהודיים. עיקר ההצעה הוא להקים רשות מרכזית ולה זרועות מחוזיות ועירוניות, המצויה כולה בידי הממסד הדתי האורתודוכסי. לא חלה כל התקדמות בהצעה הזאת (מעקב מרץ 2000).

המועצות הדתיות

בבתי המשפט

מעקב

ירושלים

תפקודה הלקוי של המועצה הדתית בירושלים ואי מינוי הולם של מועצה דתית חדשה לעיר עולים בשלוש עתירות של סיעות מרצ וירושלים עכשיו במועצת עיריית ירושלים, באמצעות המרכז לפלורליזם יהודי. הנשא המהותי העומד על הפרק הוא סרוב הממסד הרבני האורתודוכסי לשתף פעולה עם רבנים מתקדמים (רפורמים) ומסורתניים (קונסרבטיבים).

העתירה האחרונה שהוגשה בחודש אפריל עניינה הדרישה לבטל את ההרכב שמציעה מועצת העירייה למועצה הדתית, משום שאין בו את הנציג מטעם סיעות מרצ וירושלים עכשיו, הרב הרפורמי אורי רגב. עיריית ירושלים טענה בתשובתה לבית המשפט, כי בהצעת ראש העירייה נכלל הרב רגב. אך אין לבוא אליו בטענות, משום שמועצת העירייה היא

ביום 17 במאי 2000 קיבלה הכנסת בקריאה טרומית את הצעת החוק של חבר הכנסת רומן ברונפמן (הבחירה הדמוקרטית). 22 חברי כנסת הצביעו בעד ההצעה, 21 התנגדו לה. הצעה מקבילה הגישו חבר הכנסת טומי לפיד וחברי סיעתו שינוי. ברגע האחרון נמשכה ההצעה: משום שהיתה דומה מאוד להצעת ברונפמן אך לאחר שזו הראשונה התקבלה, הזדרזו חברי סיעת ש"ס להכנס אל מליאת הכנסת וממילא לא היה סיכוי לקבלה ברוב קולות.

עיקרי ההצעה

רשות מקומית מוסמכת לספק שרותי דת. לצורך אספקת שרותי הדת רשאית הרשות המקומית להתקשר בחוזים ולהחזיק ברכוש.

רב העיר, או רב הישוב, יהיה נתון לשיפוט של בית דין משמעותי, שאותו תמנה מועצת הרבנות הראשית.

בכל הקשור לשרותי קבורה יקבע השר לענייני דתות, בהתייעצות עם שר העבודה והרווחה ובאישור ועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת, כללים למתן שרותי הלוויה וקבורה ותעריפי השרות.

חוק שרותי הדת היהודיים, המוכר בכינוי חוק המועצות הדתיות, יבוטל.

דברי ההסבר אומר חבר הכנסת ברונפמן, כי העברת כל הסמכויות של המועצות הדתיות לרשויות המקומיות תאפשר חסכון בכוח אדם ובתקציבים מצד אחד, ושיפור שרותי הדת ליהודים, מצד שני.

עוד הוא מבהיר, כי היום המועצות הדתיות הפכו לחזקה בידי מפלגות מסויימות העושות בהן כרצונן, רצון שלא תמיד עולה בקנה אחד עם צרכי הציבור.

קרית טבעון

סיעת מרצ במועצה המקומית קרית טבעון ונציגיהם במועצה הדתית, הרב כליל שלום רוזנברג וגבריאל שביט עתרו, באמצעות המרכז לפלורליזם יהודי לבית המשפט העליון נגד ראש המועצה הדתית בקרית טבעון, השר לענייני דתות, ראש המועצה המקומית קרית טבעון ואחרים, בעניין אי כינוס המועצה הדתית החדשה ביישוב ותפקודה באורח בלתי חוקי. ההימנעות הזאת מקורה בסרוב של הממסד הדתי האורתודוכסי לפעול בכפיפה אחת עם נציגי ציבור הנמנים עם התנועה ליהדות מתקדמת והתנועה המסורתית.

בעתירה מבקשים העותרים, כי השר לענייני דתות יקים ועדת חקירה לבדוק מדוע אין המועצה מתפקדת ומדוע לא יבוטל המינוי של ראש המועצה בפועל. העותרים מבקשים עוד להוציא צו ביניים שימנע כל פעילות כספית או אחרת במסגרת המועצה הדתית החורגת מן הפעילות החיונית בלבד של מתן שרותי דת בידי המועצה הדתית. העותרים מבקשים להפסיק תשלום שכרו של ראש המועצה הדתית ונציגי ציבור אחרים (אך לא שכרם של פקידי המועצה הדתית). העתירה מבקשת עוד, כי המשרד לענייני דתות ועיריית טבעון יפסיקו להעביר למועצה את חלקם בתקציבה.

בעתירה טוענים העותרים, כי המשרד לענייני דתות ממשיך במאמציו למנוע כהונת בעלי השקפת עולם רפורמית או קונסרבטיבית במועצה הדתית של קרית טבעון, בניגוד לפסיקות חוזרות ונשנות של בית המשפט העליון, כי אין לפסול חברות של אדם במועצה בשל השקפת עולמו.

גוף קיבוצי וכל חבר במועצה יכול להסביר מדוע תמך בהצעה שאינה כוללת את הרב רגב. שר הדתות הודיע, כי יעכב את המשך חידוש הרכב המועצה הדתית בעיר עד להכרעה בעתירה (בג"ץ 2959/00).

לאחר שבחרה מועצת העירייה את מועמדיה למועצה הדתית, וחרף העובדה שההרכב המוצע שנוי במחלוקת בפני בית המשפט, מחקו אותם עותרים עתירה קודמת, שדרשה מן העירייה לבחור את מועמדיה. יחד עם זאת, בית המשפט פסק, כי העירייה תשלם לעותרים 10,000 ש"ח הוצאות המשפט (בג"ץ 1167/00).

אך טרם הסתיימה המחלוקת בעניין המועצה הדתית הקיימת בירושלים, שאינה אלא "ועדה ממונה" שמינה שר הדתות במקום ההרכב הקודם של המועצה הדתית בירושלים, הרכב שבו חברים רב מסורתי ורבה רפורמית.

בעניין הזה עלה חידוש חשוב: פרקליטות המדינה הודיעה לבית המשפט העליון, ביום 1 במאי 2000, כי לא תוכל להגן על עמדת השר לענייני דתות, אשר מינה לוועדה הממונה רק דתיים אורתודוכסים בשל התנגדותו לכהונת בעלי השקפת עולם מתקדמת ומסורתית במועצות הדתיות. פרקליטות המדינה ביססה את התנגדותה על פסקי דין חוזרים ונשנים של בית המשפט העליון, הקובעים כי כל עוד אדם מעוניין בשרותי דת, אין לפסול את כהונתו במועצה דתית בשל השקפת העולם שלו. יתרה מזאת, דווקא הנציג המסורתי והנציגה המתקדמת הם שהקפידו להגיע לכל ישיבות המועצה הדתית ואי הכללתם בוועדה הממונה הוא בחזקת פרס למפרי החוק (בג"ץ 7940/99) (מעקב לחודשים מרץ ואפריל 2000).

לא יהודים

יצוג לציבור הערבי בחברות ממשלתיות

פסק הדין פותח וקובע, כי עקרון השוויון הוא ערך יסודי וזכות יסוד במדינת ישראל ומקורו עוד במגילת העצמאות. עקרון השוויון מחייב כל גוף ציבורי במדינה בכל התחומים שבהם פועלת המדינה. הוא חל בראש ובראשונה על הקצאת משאבים של המדינה. עקרון השוויון צריך להנחות גם את הרשות המחוקקת. אולם אין די בכך שהחוקים מקיימים את השוויון. לא פחות חשוב שהביצוע של החוקים יעשה על בסיס העקרון הזה.

הפליה על בסיס של דת, או לאום בהקצאת משאבים של המדינה אסורה, גם אם היא נעשית בעקיפין, קל וחומר כאשר היא נעשית במישרין. בהידרשו לטיפול ואחזקה של בתי עלמין, פסק בית המשפט, כי "אחת היא אם נטמנו בו יהודים, מוסלמים, נוצרים, או דרוזים". לפיכך, צריך שסכומי הכסף המיועדים לבתי העלמין יינתנו לבני כל הדתות על פי שעורם היחסי בכלל האוכלוסיה.

מבחינת תקציב משרד הדתות לשנת 1999 מעלה בית המשפט כי התקציב כתוב באורח מבולבל שאינו נהיר לכל אדם. יחד עם זאת, עולה בברור, כי נעשתה הפליה בהקצאת תקציב לבתי עלמין של מוסלמים ונוצרים וכי משרד הדתות לא הסביר בצורה משביעת רצון מה טעם מצא לחלוקה הבלתי שווה של התקציב לעניין הזה.

מאחר שתקציב שנת 1999 הסתיים, פסק בית המשפט, כי אין הוא יכול לפסוק לעסוק בתקציב השנה שהסתיימה. אך בכל הנוגע לתקציב לשנת 2000, מצווה בית המשפט על המשרד לענייני דתות להקצות את הכסף שנקבע לצורך בתי עלמין של בני דתות שונות, באופן שוויוני.

המשרד לענייני דתות ישלם לעותרת את הוצאות המשפט בסכום כולל של 20,000 ש"ח.

הכנסת אמורה לקבל בימים אלה את התיקון לחוק החברות הממשלתיות (תיקון מס' 13), הקובע, כי בהרכב דירקטוריון של חברה ממשלתית יינתן ביטוי הולם לייצוגה של האוכלוסיה הערבית.

עוד נאמר, כי עד להשגת ביטוי הולם לייצוג כאמור, ימנו השרים, ככל שניתן בנסיבות העניין, דירקטורים מקרב האוכלוסיה הערבית. היום מכהנים רק 7 דירקטורים ערבים מתוך 590 הדירקטורים בחברות הממשלתיות.

משמעות הצעת החוק היא ליצור מנגנון של "העדפה מתקנת" עד להשגת האיזון הדרוש, כשם שנעשה לגבי מינוי נשים כדירקטוריות.

ועדת החוקה, חוק ומשפט דחתה את הצעתו של חבר הכנסת אברהם רביץ (יהדות התורה) להחיל מדיניות של "העדפה מתקנת" כדי לאפשר שילוב של דירקטורים מן המגזר החרדי. כזכור, העלה רביץ גם הצעת חוק המבקשת להכיר בתואר רב כשווה לתואר אקדמי כאבן בוחן למינוי אדם (חרדי) כדירקטור (מעקב מרץ 2000).

שוויון בהקצאת תקציב לשרותי דת לבני כל הדתות פסק דין של בג"ץ (1113/99)

ביום 18 באפריל 2000 פסק בית המשפט העליון, כי משרד הדתות היפלה לרעה את האוכלוסיה הערבית בישראל בכך שלא הקצה תקציבים שווים, בהתאם לשעור גודלה היחסי של האוכלוסיה הערבית במדינה, לאחזקה ובנייה של בתי עלמין.

העותרת היתה עדאללה, המרכז המשפטי לזכויות האוכלוסיה הערבית, נגד השר לענייני דתות. השופטים שדנו בעתירה היו הנשיא אהרון ברק, השופטת דורית ביניש והשופט יצחק זמיר, אשר כתב את פסק הדין, שהתקבל פה אחד.

גיוס חרדים לצה"ל

הצעת חוק שרות בטחון (תיקון - גיוס בני ישיבות לצה"ל)

לשמירת גחלת לימוד התורה בישראל ולמחקר התורני.

דברי הסבר

ההצעה הוגשה לאחר פרסום מסקנות ועדת טל, שהמליצה, למעשה, לעגן בחוק את הפטור הנרחב לתלמידי ישיבות משרות בצבא. אין בהמלצות ועדת טל המלצה להגביל את מספר תלמידי הישיבות שיזכו בפטור הזה.

הצעת לפיד יוצאת, למעשה, נגד המלצות ועדת טל ומחזירה את הדיון לראשיתו.

שרות צבאי לבנות – בהתנדבות

הצעת חוק שרות בטחון (תיקון – פטור נשים משרות חובה), התש"ס – 2000

חבר הכנסת בני אלון הניח על דוכן הכנסת הצעה כי השרות הצבאי לנשים יהיה כולו בהתנדבות. בהזכירו דברים שאמרו קצינים בכירים בצה"ל, כי יש בצבא עודף של בנות, מסביר אלון, כי יש בכך כדי לאפשר ניצול כוחן של הנשים בשרות הצבאי בצורה מושכלת ויעילה יותר. עוד אומר אלון, כי ישראל היא המדינה היחידה בעולם שבה יש שרות צבאי חובה לנשים.

חבר הכנסת טומי לפיד (שינוי) הביא בפני מליאת הכנסת ביום 17 במאי 2000 הצעת תיקון לחוק שרות הבטחון, המבקשת לקבוע, כי הפטור מגיוס לצבא יחול מדי שנה רק על 700 תלמידי ישיבות הכשרים לגיוס. ההצבעה על הצעת התיקון לחוק נדחתה.

נוסח ההצעה הוא אותו הנוסח שהביא ראש הממשלה, אהוד ברק, בהיותו חבר כנסת בלבד, ביום 8 ביולי 1998. ההצעה של ברק לא התקבלה בזמנו והיא הוסרה מעל סדר היום של הכנסת.

עיקר ההצעה הוא שהפטור הניתן לתלמידי ישיבה אשר תורתם אומנותם, המתאימים לשרות מבחינה בריאותית יהיה מוגבל לכדי 700 בני ישיבות, בכל שנת עבודה של צה"ל. לשם קביעת בני הישיבות שלגביהם ינתן הפטור, יהא רשאי שר הבטחון להיוועץ בגופים שונים בעולם הישיבות והמחקר התורני, על מנת לקבוע קריטריונים לבחירת בני הישיבות אשר לגביהם ינתן צו, בהתחשב בתרומתם הסגולית לשמירת גחלת לימוד התורה בישראל ולמחקר התורני.

עוד נאמר בהצעה, כי אותם תלמידים יוכלו לעבוד לפרנסתם במחקר תורני או בחינוך או בתחומים נוספים שלגביהם יקבע שר הבטחון בהתייעצות עם גופים שונים, שהם תורמים

כלכלה ותקציבים

ילד ראשון הוא שמחה, ילד שביעי – חגיגה
הצעת חוק סיוע למשפחות ברוכות ילדים, התש"ס – 2000
(מספר החוק: פ/392)

קצבאות הילדים החל מן הילד החמישי ואילך לסכום של 1,200 שקלים והעלאת גיל הזכות לקצבת ילדים לגיל 21. כמו כן מציע חה"כ הלפרט, לתת פטור מלא מתשלום הארנונה למשפחות בנות 10 ילדים. ליוולדת שיש לה כבר ארבעה ילדים מוצע לתת מענק לידה בשעור 40 אחוזים במקום 20 אחוזים מהשכר הממוצע כנהוג היום.

התקבלה בקריאה טרומית הצעת החוק של חבר הכנסת שמואל הלפרט (יהדות התורה), המבקשת לתת הנחות מיוחדות ותשלומי העברה מיוחדים למשפחות מרובות ילדים. בחודש מרץ, בשבוע האחרון של מושב החורף של הכנסת הובאה ההצעה לקריאה ראשונה בכנסת, אך ההצבעה לא התקיימה, לאחר שסיעת מרצ הודיעה, כי תהפוך את ההצבעה להצבעת אי אמון בממשלה. שני הסעיפים העיקריים של החוק הם הגדלת

המשמעות התקציבית של מתן קצבת ילדים לבני 18-21 היא 385 מיליון שקל לכל שנתון, מיליארד ועוד 160 מיליון שקלים לכל ארבעת השנתונים, סכום העולה על כל תקציב הישיבות.

משפחה שלה ארבעה ילדים תקבל 40 אחוזים הנחה במסי הארנונה. על כל ילד נוסף ייתוספו עשרה אחוזי הנחה, כך שמשפחה שלה עשרה ילדים ויותר לא תשלם ארנונה כלל (הארץ, 10 באפריל 2000).

הכנסה של משפחת תלמיד ישיבה

תיקוני חוקים ותקנות שעניינם הטבת מצבם הכלכלי של משפחות חרדיות מעסיק את הציבור ואת אמצעי התקשורת.

עיתון "הארץ" חישב את סל ההטבות שמהן נהנית משפחה שבה האב לומד בישיבה ואינו עובד לפרנסתו.

משפחת אברך שהוא אב לעשרה ילדים קיבלה בסוף שנת 1998 בערך 11 אלף שקלים נטו, שהם שווי ערך בערך ל-18 אלף שקלים ברוטו. תוספת של 1,500 שקלים לסל המשפחתי, אם תוגדל קצבת הילדים החל מן הילד החמישי, תגדיל את הכנסתה של משפחה מעין זו לכדי 12,500 שקלים, שהם שווי ערך בערך להכנסה של 22 אלף שקלים ברוטו (הארץ, 10 באפריל 2000).

מאחר שקופת המדינה לא תוכל לעמוד בהוצאה הזאת סוכם בוועדת העבודה והרווחה של הכנסת שקצבאות הילדים מן הילד החמישי ואילך יגדלו לכדי 850 שקלים לכל ילד. משפחה בת 10 ילדים תקבל תוספת של 1,500 שקלים בחודש, שהם 18 אלף שקלים בשנה. קצבת הילדים הכוללת למשפחה מעין זו תגיע לכדי 6,500 שקלים בחודש, סכום העולה על השכר הממוצע במשק.

בישראל 150 אלף ילדים הזכאים לקצבה המוגדלת, חלקם הגדול שייכים לציבור החרדי.

דברי הסבר

אם יתקבל התיקון לחוק יעלה הדבר לקופת המדינה יותר ממיליארד שקלים וחצי, סכום השווה, למשל, לכל תקציב משרד הדתות. הגם שיש לתיקון המוצע משמעות סוציאלית, אין ספק, כי הוא נועד בעיקרו של דבר להיטיב עם המשפחות החרדיות.

כבר היום מפלה החוק את המשפחות בגודל המעמד הבינוני שלהן אין ילדים רבים ובדרך כלל שני ההורים עובדים לפרנסת המשפחה. הקצבה לכל שלושת הילדים הראשונים עומדת היום על 680 שקלים, כמו ההקצבה לכל אחד מהילד הרביעי ואילך.

נתוני הביטוח הלאומי מגלים, כי 84 אחוזים מהציבור, שהם יותר משלושת רבעי מיליון משפחות, נאלצים להסתפק בקצבאות הקטנות לשלושת הילדים הראשונים. 16 אחוזים מהציבור מקבלים את קצבאות הענק לילד הרביעי ויותר.

חרם מסחרי

הצעת חוק העונשין (תיקון – חרם מסחרי), 1999 – התש"ס (פ/1088)

ביום 30 באפריל 2000 דנה ועדת הכלכלה של הכנסת בהצעת התיקון לחוק, עיקר הדברים בדיונים נסב על הלחצים ואיומי החרם שמטילים חוגי חרדים על יצרנים ועל חברות מסחריות.

ביום 20 בדצמבר 1999 הגישה סיעת שינוי הצעת תיקון לחוק העונשין המבקשת לאסור כל חרם מסחרי שמטרתו למנוע מאדם לעשות מעשה שהוא רשאי לעשותו. על פי ההצעה הטלת חרם מסחרי כמוה כאיום בפגיעה באדם שלא כדיון. העונש על כך הוא בין 7-9 שנות מאסר.

לדאוג לאיכות הסביבה ואפילו להוריד מחירים. המאבק למען הזכות לקיים את חופש הביטוי בפרסום, פוגעת בזכות חשובה לא פחות, הזכות להתאגדות. הזכות להטיל חרם על מוצרים פתוחה גם בפני חילונים. כך, למשל, "גוש שלום" פונה לציבור להחרים מוצרים שיוצרו בהתנחלויות.

מטרת הצעת החוק היא לעצור את התופעה של חוגי חרדים המטילים חרם, למשל, על מפרסמים, המציגים נשים בלבוש שלא על פי אמות המידה של החוגים החרדיים.

חרם של צרכנים על מוצרים, חנויות, יצרנים וכיוצא בזה הוא כלי המקובל בכל המדינות הדמוקרטיות. התארגנויות של צרכנים, למשל, בארצות הברית, עשויות לשפר איכות המוצר,

דת ומדינה באמצעי התקשורת כרונולוגיה של אירועים, פברואר – אפריל 2000

תקציב

2.1 ועדת הכספים של הכנסת אישרה לדיון במליאת הכנסת לקריאה ראשונה את הצעת החוק של ח"כ מאיר פרוש, ולפיה יוזלו תעריפי המים לבתי מרחץ ולמקוואות ויושוו לתעריפי בתי מלון. ביום 27.3.00 קיבלה הכנסת בקריאה ראשונה את ההצעה (מעקב חודש מרץ).

הכרוניקה המובאת כאן כוללת עיקרי האירועים והעניינים שהעסיקו את הציבור ואת אמצעי התקשורת בארבעת החודשים האחרונים, בחלוקה לפי נושאים ובסדר התרחשות הדברים.

מטרת הסקירה היא לאפשר התבוננות במבט מקיף אחד של שלל הבעיות, הוויכוחים והדיונים שעסקו באיזון הקשה בין חיי המדינה כמסגרת אזרחית לבין הממסד הדתי, לאור יחודה של ישראל כמדינה דמוקרטית ויהודית.

22.2 ארגון הגג של העמותות הערביות בישראל, "איתג'אה", וארגון "עדאללה" עתר לבג"ץ לבטל את הקריטריונים שקבעו משרדי הממשלה להקצבת כספים להקמת מבני דת. העותרים טוענים שהמגזר הערבי מופלה לרעה בתקציבים הממשלתיים למבני דת.

חלק ניכר מן הדברים המובאים כאן נזכרו בירחונים הקודמים של "דת ומדינה בישראל". הסקירה הקצרה מרחיבה את היריעה גם אל דברים שאינם קשורים ישירות במעקב אחר חקיקה ופסיקה. אלה העיתונים שעליהם מתבססת הסקירה: ג'רוזלם פוסט, הארץ (בעברית ובאנגלית), המודיע, הצפה, ידיעות אחרונות, יתד נאמן, מעריב.

29.2 בארבע השנים האחרונות הוכפל תקציב ישיבות ההסדר מ- 36.5 מיליון שקל בשנה ל- 70 מיליון שקל, בעוד שבמספר התלמידים בישיבות לא נרשם גידול משמעותי. כך מסרו גורמים בצה"ל לוועדת הכנסת לתקציב הביטחון.

מרכז המידע של המרכז לפלורליזם יהודי מפיק מדי יום לקט של קטעי עיתונות בנושאים הקשורים בדת ומדינה, צדק חברתי ואיכות השלטון. הלקט מצוי כפרסום מצולם וכן כפרסום שאפשר לקבלו באמצעות הדואר האלקטרוני.

13.3 מנתונים שהציג יז"ר ועדת העזבונות, השופט בדימוס צבי טל, לוועדת המשנה לעמותות הפועלת בוועדת הכספים של הכנסת, עולה, כי חל גידול ניכר בהיקף הבקשות לסיוע מהוועדה. אשתדקד הגישו לוועדה בקשות סיוע בהיקף של כ-5.8 מיליארד שקל, כאשר סכום החלוקה הכולל שהקצתה ועדת העזבונות הגיע ל- 101 מיליון שקל.

למידע נוסף אנא התקשרו אל מרכז המידע, טלפון: 02-6256261 שלוחות: 109, 111 או לכתובת האלקטרונית: wolf@irac.org.

- 27.3 בג"ץ פסק, כי אסור למשרד הדתות להשתתף במימון עצרות של עמותות "אל המעיין" של ש"ס, עד שיקבעו קריטריונים ברורים, באישור היועץ המשפטי לממשלה, להקצבות כאלה. פסק הדין ניתן בעקבות עתירתם של ח"כ יוסף פריצקי וסיעת שינוי נגד מימון עצרת "אל המעיין" בחג הסוכות שעבר מכספי משרד הדתות (מעקב חודש אפריל).
- 13.2 שר הפנים, נתן שרנסקי הודיע, כי משרדו יכיר בנישואים של זוגות שהתחתנו בקונסוליות בישראל. ההחלטה התקבלה בעקבות עתירת "משפחה חדשה".
- 23.2 יורם עשת, נכה צה"ל בעל 90 אחוז נכות, אינו מקבל הנחה במס על רכישת דירה שמקבלים נכים משום שלא נישא דרך הרבנות. עשת ובת זוגו ערערו על החלטת מנהל מס שבח מקרקעין, באמצעות המרכז לפלורליזם יהודי, בפני ועדת ערר שליד בית המשפט המחוזי בירושלים (מעקב חודש אפריל).

חינוך

- 2.2 ילדים לא יהודים, שעלו ארצה במסגרת חוק השבות כנינים של יהודים, הוכנסו לתוך "רשימה שחורה" במשרד החינוך, ונמנעו מהם הטבות שאותן מקבלים ילדי עולים יהודים. שר החינוך, יוסי שריד, ביטל את האפליה לאחר שהובא הדבר לידיעתו.
- 6.3 מנתונים שפרסם "המרכז לזכויות האדם והאזרח" בישראל עולה, כי כל זוג ישראלי שישי התחתן בשנה החולפת בטקס נישואין אזרחי. בסך הכל התחתנו בשנה שעברה 6,400 זוגות ישראליים ללא עזרת הרבנות.

- 4.2 משרד החינוך שולח בנות דתיות הפועלות במסגרת השרות הלאומי ללמד יהדות ב-50 בתי ספר חילוניים במסגרת המנהל לחינוך ערכי.

- 9.2 קונסטנטין אמנסקי, עולה מחבר המדינות שהיה אמור להתמנות לשליח הסוכנות היהודית באוקראינה וברגע האחרון בוטלה שליחותו לאחר שהתברר שהוא אינו יהודי, הגיש תביעה נגד הסוכנות לבית הדין האזורי לעבודה בתל אביב, בטענה להפרת חוק שוויון זכויות בעבודה.

- 11.2 עיריית ירושלים אישרה הקצבה של כחצי מליון שקלים לתשע עמותות חרדיות שעברו על החוק ושילמו לראשי העמותות משכורות.

דיני אישות

- 1.2 ארגון "משפחה חדשה" עתר לבג"ץ לחייב את שר החוץ דוד לוי לבטל את דרישת משרדו מהקונסוליות הזרות בישראל להימנע מלערוך נישואין קונסולריים.

כשרות

- 3.2 באופקים בעקבות קריאת הרב העירוני עמרם אוהיון להוציא ילדים יהודים מגני ילדים כדי להרחיקם מילדי עולים "אוכלי חזיר".

- 3.2 התנועה ליהדות מתקדמת הקימה מערכת כשרות, המנפיקה תעודות השגחה. "ועד שומרי מסורת" מנפיק מזה מספר שנים תעודות כשרות אלטרנטיביות.

- 20.2 לראשונה מנהל רב עיר משא ומתן עם נציגי עולים חדשים, לגיבוש הבנות שיאפשרו פתיחה בהיתר של חנויות לבשר לא כשר. המהפכה מתרחשת בעפולה.

משרד הפנים

- 4.2 משרד הפנים שלל את אזרחותן של שלוש צעירות שעלו מאתיופיה לפני תשע שנים. נגד השלוש הוצא צו גירוש.

4.2 משרד הפנים מנהל חקירה סמויה בחשד, כי רשת זיפני מסמכים פועלת בקרב עולי אתיופיה. בינתיים הוחלט לשלול מעולים החשודים כי השתמשו במסמכים מזויפים את סל הקליטה.

7.2 ח"כ משה גפני הגיש הצעת חוק שמטרתה להקים מסגרת חדשה של רשות מנהלית לשרותי הדת, במקום המועצות הדתיות שיפוזרו (מעקב חודש מרץ).

רבנים אורתודוכסים

3.2 הרב עובדיה יוסף צוטט בעתון החרדי "השבוע" כמי שאמר שיש לתלות את שריד על עץ.

13.2 סיעות מרצ וירושלים עכשיו בעריית ירושלים, והמועמד שלהן למועצה הדתית של העיר, הרב הרפורמי אורי רגב, עתרו לבג"ץ לחייב את העירייה לנמק מדוע היא מסרבת לבחור את מועמדיה למועצה הדתית.

18.3 הרב עובדיה יוסף ניצל את הדרשה השבועית שלו כדי לצאת בהתקפה חסרת תקדים נגד שר החינוך יוסי שריד. הרב התייחס למצבם של תלמידי התורה של רשת החינוך התורני של ש"ס. הוא טען, כי התלמידים של רשת החינוך לא קיבלו החודש משכורות ממשד החינוך וכינה את שריד "אויב היהדות, רשע, הקב"ה ימחה את שמו מהעולם... זה המן זה, ימח שמו וזכרו". עשרות פעילים של מרצ הפגינו למחרת הדברים מול ביתו של הרב יוסף, במחאה על דבריו נגד שר החינוך. בעת ההפגנה באו למקום גם נציגי התנועה ליהדות מתקדמת, במטרה להעניק לרב יוסף משלוח מנות ובו הספר של החפץ חיים - שמירת הלשון. חברי התנועה לא התקבלו אצל הרב.

6.3 שופטת בית המשפט העליון, דליה דורנר הוציאה צו על תנאי המחייב את שר הדתות יצחק כהן לנמק מדוע הוא מסרב לבטל את כתבי המינוי של ראש המועצה הדתית בחיפה, סגנו והגזבר ולמנות ועדה שתחקור את תפקוד המועצה.

7.3 התנועה הרפורמית וסיעת מרצ בעריית חיפה עתרו לבג"ץ כדי שיורה למנות ועדת חקירה שתבדוק את אי תפקודה הממושך של המועצה הדתית בחיפה. העתירה מבקשת עוד להקפיא בינתיים את תקציב המועצה ולבטל את החלטת השר למנות ראש מועצה, סגן היו"ר והגזבר. העותרים טוענים, כי המועצה הדתית בחיפה אינה מתכנסת בהרכבה החדש, משום שנכללו בה נציגי רפורמית ונציג קונסרבטיבי.

27.3 היועץ המשפטי לממשלה אליקים רובינשטיין החליט להורות למשטרה לפתוח בחקירה פלילית נגד הרב עובדיה יוסף בשלוש עבירות: הסתה, העלבת עובד ציבור ולשון הרע.

15.3 שר הדתות יצחק כהן פיזר את המועצה הדתית בירושלים, ובכוונתו למנות במקומה ועדה זמנית - לאחר שכבר יותר משנה היא איננה מתכנסת, בגלל התנגדות החרדים לשיתופם של רפורמים וקונסרבטיבים במועצה.

30.3 הרב משה מאיה קורא להטיל חרם ונידוי על היועץ המשפטי לממשלה אליקים רובינשטיין, בעקבות החלטתו לפתוח בחקירה פלילית נגד הרב עובדיה יוסף בגלל דבריו נגד שר החינוך יוסי שריד.

28.3 בג"ץ מתח בקורת חריפה על שר הדתות וקבע, כי זה הפר את הצו שהורה לו לקבוע קריטריונים לתמיכות למועצות הדתיות כבר לפני חצי שנה. החלטת השופטים ניתנה בעקבות עתירה שהגישה המועצה הדתית ראשון לציון עוד בשנת 1997, שבה טענה כי שר הדתות מפלה אותה לרעה בתקציבה ביחס למועצות דתיות אחרות.

מועצות דתיות

4.2 הנהלת סניף מרצ ברעננה מינתה נציגה רפורמית למועצה הדתית, יהודית קצין.

11.2 שלושה שופטי בג"ץ סיירו בכותל ובסביבותיו, במטרה לעמוד מקרוב על החלופות שהציעה ועדת המנכ"לים ברשות אביגדור ליברמן, לבעיית החיכוכים עם נשות הכותל וקבוצות רפורמיות.

22.5 בג"ץ קבע כי על המדינה לאפשר לנשות הכותל להתפלל על-פי דרכן ליד הכותל המערבי (פסק הדין בנושא בגליון הזה).

חופש דת

7.2 ועדה החוקה, חוק ומשפט בכנסת אישרה לקריאה ראשונה במליאת הכנסת, הצעת חוק פרטית אשר הגיש ח"כ אברהם רביץ (יהדות התורה), המבקשת לקבוע, כי עובד רשאי להתפלל במקום עבודתו.

שבת וחג

8.2 הרב הראשי לשעבר, הרב מרדכי אליהו, דורש מן הממשלה למנוע כניסת האפיפיור ארצה בשבת, כדי למנוע חילול שבת המוני. קריאה דומה השמיעו שלוש המפלגות הדתיות. ביקור האפיפיור עבר בשלום, ללא כל הפרעה מצד חוגים חרדיים.

16.2 מפעלים ובתי עסק המעסיקים עובדים בשבת בניגוד לחוק שעות העבודה והמנוחה, לא יוכלו לנכות את הוצאות השכר לעובדים האלה. כך קובעת הצעת חוק (יעקב ליצמן) שאושרה בקריאה טרומית במליאת הכנסת.

קבורה

10.2 משרד הדתות תובע לבנות גשר מעל קברים בתוואי כביש חוצה ישראל, בעלות של עשרה מיליון שקלים. לפי החוזה עם זכיון הכביש, מדינת ישראל תישא בהוצאות פינוי הקברים, כמו גם בניית הגשר, אם יוחלט על כך.

18.4 סיעות מרצ וירושלים עכשיו עתרו לבג"ץ נגד ראש עיריית ירושלים ומועצת העירייה, בעניין אי הכללת נציג שתי הסיעות האלה, הרב אורי רגב, בהצעת מועמדי העירייה למועצה הדתית החדשה.

דתיים – חילוניים

7.2 בית שמש: הרב דוד בניזרי נגד תחרות "מיס מילניום בית שמש".

25.2 חברי כנסת חילוניים, דתיים וחרדים דנים בכינון חוקה לישראל.

28.2 רשתות השיווק הגדולות במגזר החרדי מחרימות את תוצרת מפעל המזון "ויטה" במחאה על סרוב בעלי החברה לפטר את מנהל כח האדם במפעל באשדוד, אדוארדו קמפוס, העומד בראש כת "עדי יהוה" בעיר.

23.3 חברת ניהול הנכסים של הסוכנות היהודית תשכיר 250 מ"ר במרכז הקהילתי בית מילמן שברמת אביב לתנועת חב"ד. חב"ד מתכוונת להקים במקום מכללה.

28.3 סיעת המפד"ל עתרה לבג"ץ נגד שר החינוך ונגד ועדת פרס ישראל, בדרישה לבטל את ההחלטה להעניק פרס ישראל על מפעל חיים לשולמית אלוני.

1.4 מאות חרדים פרצו את גדרות מגרש הכדורגל במושב בני עייש ומנעו קיום משחק משום שנערך בשבת.

23.4 בג"ץ דחה את עתירת סיעת המפד"ל לבטל את ההחלטה לתת לשולמית אלוני את פרס ישראל.

מקומות קדושים

7.2 קבוצה של 27 רבות רפורמיות מארה"ב השתתפה בתפילה של "נשות הכותל". זוהי קבוצה של נשים דתיות מזרמים שונים ביהדות הדתית, הנוהגות לקרוא בתורה בקול רם, מנהג שאותו אוסרת היהדות האורתודוקסית, בעיקר היהדות החרדית.

15.2 ועד עובדי החברה קדישא בתל אביב וח"כ אילן גילאון (מרצ) עתרו לבג"ץ לחייב את רשם העמותות, למנות לחברה קדישא מפרק לאלתר, על פי המלצותיו של החוקר המיוחד שמינה הרשם.

גיור

10.2 מספר המתגיירים במינהל הגיור בשנת 1999 גדל ב-20% לעומת השנה שעברה.

17.2 שר הפנים נתן שרנסקי אומר, כי גיור שנעשה בישראל מקנה למתגייר זכות לתעודת עולה רק אם קיבל את אישור הרבנות הראשית. השר מוכן לתת תעודת עולה למי שעבר גיור לא אורתודוכסי בקהילה יהודית בחו"ל, כאשר מוכח שהמתגייר רצה באמת להשתייך אליה.

23.2 צה"ל מסייע לחיילים עולים, שאינם יהודים, בהליכי הגיור.

17.3 התנועה הרפורמית מאיימת לפרוש מהמכון המשותף לגיור. מתשובה שהגיש שר הפנים נתן שרנסקי לעתירה של התנועה ליהדות מתקדמת לבג"ץ עולה, כי למעשה אין צורך בהכרה ברפורמים, כיוון שהם משתתפים במכון המשותף. לדברי הרב אורי רגב, ראש המרכז לפלורליזם יהודי של התנועה ליהדות מתקדמת, המכון אינו מהווה תחליף להכרה.

12.4 ביום 11 באפריל דן בית המשפט העליון בהרכב מורחב של 11 שופטים במקבץ של עתירות העוסקות בגיור לא אורתודוכסי. השופטים מתחו ביקורת על עמדת משרד הפנים, שאינו מכיר בגיור רפורמי וקונסרבטיבי בישראל ומחייב, שלא לצורך, אדם שהתגייר בחו"ל לחיות בתוך הקהילה המגיירת (מעקב חודש אפריל).

פלילים

9.2 יונתן יוסף, נכדו של מנהיג ש"ס הרב עובדיה יוסף, נעצר בחשד שאסף אמצעי לחימה, ומסרם לאחרים. על פי החשד,

מסרו לו את אמצעי הלחימה חבריו המשרתים בנח"ל החרדי והמשתייכים על פי החשד יחד איתו, לארגון ימני קיצוני.

15.3 חשדות לפלילים בחברת קדישא בתל אביב התגלו בביקורת של נציבות מס ההכנסה. החקירה טרם הסתיימה.

מפלגות

11.2 ועדת הבדיקה לכישלון המפד"ל בבחירות חיברה כתב אשמה חריף נגד הנהגת המפלגה.

20.2 הוועידה הראשונה של תנועת מימד כוללת לראשונה בתולדות המפלגות הדתיות בישראל כעשרה מועמדים מן היהדות הקונסרבטיבית במועצת המפלגה.

21.2 לראשונה מאז הקמת הממשלה, הביעה ש"ס אי אמון בראש הממשלה, אהוד ברק.

28.2 הכנסת קיבלה בקריאה שניה ושלישית ביום 27.3.00 את התיקון בחוק האוסר להשתמש בקמיעות כאמצעי לשידול אדם להצביע בבחירות לכנסת, לראשות הממשלה ולרשויות המקומיות (מעקב חודש מרץ).

12.3 לראשונה עשויה מפלגה חרדית להצטרף רשמית לתנועה הציונית. היוזמה החדשה היא של תנועת ש"ס, המבקשת להצטרף לסוכנות היהודית.

דת ומדינה

11.2 ח"כ נחום לנגנטל יוזם הצעת חוק בענייני דת ומדינה בארבעה תחומים: שבת, נישואין, גיור ומועצות דתיות. ההצעה לא הוגשה רשמית כהצעת חוק. על פי רוח הדברים המופיעים בהצעה מבקש לנגנטל לשמר את ההגמוניה של המפלגות הדתיות האורתודוכסיות והממסד הרבני האורתודוכסי על שרותי הדת ועל דרכי הנישואין בישראל.

בעקבות הודעתו של מנכ"ל הרשות, אורי פורת, כי בעתיד לא ישודרו בקול ישראל תשדירים על נושאים, שאינם מטעם התנועה האורתודוקסית.

17.2 שר הפנים, נתן שרנסקי, האריך את התקופה שבה יונהג השנה שעון קיץ: 192 יום, לעומת 155 יום בשנה שעברה. ההחלטה נכנסת לתוקף ביום 16.4.00.

מעמד האישה

1.2 סיוור של חברי ועדות הכנסת במכוני זנות בתחנה המרכזית הישנה בתל אביב חשף את אזלת ידה של המשטרה בטיפול בסחר בנשים.

1.3 הוגשה תלונה במשטרה נגד מפקד מחוז תל אביב שלמה אהרונישקי בגין אי אכיפת החוק נגד סרסורים.

29.3 עסקה בין ישראל אחת לבין ש"ס אפשרה את אישורו הסופי של תיקון חוק שיווי זכויות. החוק הוא הצהרתי בעיקרו, ומטרתו לקבוע עקרונות להבטחת שוויון מלא בין המינים, ברוח עקרונות הכרזת המדינה.

23.5 הוגשה תלונה של המרכז לפלורליזם יהודי החבר בקואליציה נגד סחר בנשים, נגד ניצב יאיר יצחקי מפקד מחוז ירושלים, בגין אי אכיפת החוק נגד סרסורות ונגד שידול לזנות וכן עברות נוספות של חטיפה, כליאה, אונס, סחיטה באיומים שנעשים נגד הנשים המוחזקות על ידי סרסורים.

חוק חופש המידע

2.3 סגן נשיא בית המשפט המחוזי בתל אביב, משה טלגם, קבע בפסיקה תקדימית כי אין אפשרות לגוף ציבור למנוע מהציבור מידע על אודות ממצאים חמורים שנמצאו בו בטענה שיש לו השגות עליהם. פסק הדין ניתן בתביעה שהגישו "הארץ" וכתבו שחר אילן, נגד משרד הדתות. השופט ביקר את עמדת משרד הדתות וחייב את המשרד למסור לעיתון דו"ח חקירה מיוחד. בית המשפט חייב את המדינה בהוצאות בסך 8,000 שקל.

הומוסקסואלים

14.2 משרד הפנים העניק מעמד תושב לשני אזרחים זרים, בני זוגם של אזרחים ישראלים.

16.2 האגודה לזכויות האזרח פנתה לשר התחבורה, יצחק מרדכי בדרישה לבטל שאלות על נטיות מין של הומוסקסואלים, המופיעות בשאלון למבדק אישיות לנהגים.

21.2 בג"ץ דן בעתירת האגודה לזכויות האזרח לחייב את משרד הפנים לרשום לסבית כאם בנה של בת זוגה. השופטים מתחו בדיון ביקורת על סרובו של פקיד מרשם האוכלוסין במשרד הפנים לבצע את הרישום.

תקשורת

3.3 ועדת השרים לענייני ערצוי הרדיו היעודיים החליטה להקים רשות שידור שלישית דתית, לצד רשות השידור והרשות השנייה.

3.3 השר רמון הודיע, כי יופסקו שידורי הרפורמים והקונסרבטיבים ברדיו בעניין אפשרות נישואין על פי דרכן של שתי התנועות. בתשובה לשאלתה של ח"כ משה גפני אמר רמון, כי יש בתשדירים משום הטעיה של המאזינים, מאחר שאפשר ללמוד מהם כאילו הטקסים המוזכרים בהם מוכרים על פי חוקי המדינה. בתשובה לפניה של המרכז לפלורליזם יהודי, הודיעה רשות השידור, כי היא מסירה גם תשדיר בנושא דומה של גורם המכונה "מענה", המעודד להינשא רק על פי הדרך האורתודוקסית.

3.4 התנועה ליהדות מתקדמת טוענת, כי רשות השידור מפלה אותה לרעה לעומת גופים אורתודוקסים. התלונה באה

עמותות

5.3 ערכים, אחת העמותות העוסקות בהחזרה בתשובה, זוכה למימון שנתי של מיליוני שקלים מהמדינה ועורכת הגרלות נושאות פרסים בניגוד לחוק כדי למשוך תורמים. בעקבות חשיפה של המרכז לפלורליזם יהודי הודיע רשם העמותות כי לא יתן לעמותה אישור על ניהול ספרים לשנת 2,000 ובכך עצר את התקציבים שמועברים אליהם.

לא יהודים

8.3 בפסיקה תקדימית קבע בג"ץ, כי אסור למדינת ישראל להפלות בין ערבים ליהודים בהקצאת קרקעותיה. שופטי בג"ץ קיבלו ברוב דעות של ארבעה נגד אחד את עתירתם של בני הזוג עאדל ואימאן קעדאן, באמצעות האגודה לזכויות האזרח, להכיר בזכותם לבנות בית בישוב הקהילתי קציר שבנחל עירון (מעקב מרץ 2000).

טובות הנאה לחרדים

5.4 הושמעו תלונות כי קופות החולים מתנות טובות הנאה לאוכלוסיה החרדית לרגל החגים.

יהדות מתקדמת מהי?

יהדות מתקדמת מאמינה, כי המסורת היהודית חיה ונושמת, רבת פנים היא, ובכל דור ודור מקבלות המצוות פרשנות חדשה ברוח התקופה.

יהדות מתקדמת היא אורח חיים וחינוך יהודי ברוח של גיוון רעיוני, המשלב את ערכי המסורת היהודית עם תפישת עולם ליברלית של צדק חברתי ושוויון.

יהדות מתקדמת נוהגת שוויון בנשים ובגברים.

יהדות מתקדמת דוגלת בטקס נישואין שוויוני, שבו בני הזוג מקדשים זה את זה וזהם שותפים פעילים בתכנונו של הטקס ובקביעת תכניו.

יהדות מתקדמת מקיימת תפילה בצוותא של כל בני המשפחה בבית הכנסת בשבת ובחג.

יהדות מתקדמת מקיימת טקסי בר מצווה ובת מצווה שוויוניים לבנים ולבנות.

יהדות מתקדמת דוגלת בלימוד המקורות, התרבות והמסורת היהודית לנשים ולגברים כאחד.

יהדות מתקדמת היא מחשבה רב גונית השואלת שאלות.

יהדות מתקדמת היא כבוד לזולת יהודי ולא יהודי.

המרכז לפלורליזם יהודי

המרכז לפלורליזם יהודי, הפועל משנת 1987, מקדם חופש דת ומצפון בישראל ובעולם היהודי, למען פלורליזם, סובלנות, זכויות הפרט וצדק חברתי בישראל.

המרכז נאבק למען הזכות להיות שונה, למען קיום החובה המוטלת על החברה בישראל לאפשר ליחידים ולקבוצות לקיים את ייחודם.

המרכז עושה לקידום ההכרה בשוויון בין הזרמים הדתיים ביהדות, למען חופש בחירה בנישואין, למען צדק חברתי ושוויון ולקידום פתרון בעיית מיהו יהודי.

המרכז לפלורליזם יהודי פועל ברוח דרכה של התנועה ליהדות מתקדמת:

יהדות פתוחה המתחדשת ברוח הזמן, יהדות המקיימת חברה יהודית דמוקרטית,

יהדות המקיימת שוויון בין גברים לנשים, יהדות ציונית, יהדות המפיצה ערכים אוניברסליים של הומאניזם.

המרכז לפלורליזם יהודי מציב כנר לרגליו את רוח הכרזת העצמאות:

מדינת ישראל . . . תהא מושתתת על יסודות החרות, הצדק והשלום לאור חזונם של נביאי ישראל. תקיים שוויון זכויות חברתי ומדיני גמור לכל אזרח, בלי הבדל דת, גזע ומין. תבטיח חופש דת, מצפון, לשון, חינוך ותרבות.

גישה יהודית ליברלית וערכי הדמוקרטיה הם עמודי התווך שעליהם מושתתת פעילות המרכז.

המרכז לפלורליזם יהודי

התנועה ליהדות מתקדמת בישראל
רח' שלומציון המלכה 18, ירושלים 91319,
טלפון: 02-6256261 פקס: 02-6256260
דאר אלקטרוני: irac@irac.org,
אתר באינטרנט: www.irac.org